

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล Learning Management to Develop Cognitive Skills of Nursing Students

พิชญาวีร์ ลินสวัสดิ์*

Pitchawee Sinsawad

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก, ราชบุรี 70000
Boromarajonnani College of Nursing Ratchaburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ratchaburi 70000

*Corresponding author e-mail: pitchawee@gmail.com

(Received: January 18, 2021; Revised: October 25, 2021; Accepted: November 14, 2021)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ ผู้ที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้คือผู้สอน ดังนั้นผู้สอนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะทางปัญญา แนวทางการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะทางปัญญาสำหรับนักศึกษาพยาบาล สามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้จากสภาพจริงได้ซึ่งการประยุกต์ใช้แนวทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาทางพยาบาลสามารถใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเดี่ยวและการผสมผสานวิธีการสอน การประเมินทักษะทางปัญญาในการจัดการเรียนรู้วิชาชีพพยาบาล ประกอบด้วยเทคนิคเกิร์รา 3 ใบ บันทึกการเรียนรู้ และแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนวางแผนพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะทางปัญญาของผู้เรียนแต่ละรายได้ถูกต้อง เหมาะสม ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย ผู้สอนเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน บทเรียนสั้น กระชับ เข้าใจง่าย ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ และห้องเรียนส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ ทักษะทางปัญญา นักศึกษาพยาบาล

Abstract

The purpose of this article is to present the main concepts of learning management to develop cognitive skills of nursing students which is important to develop quality of nursing practice. The most important person in learning management is teacher who should have understanding about cognitive skills, learning approach for cognitive skills enhancement by using Project-Based learning, Simulation-Based Learning, Problem-Based Learning, Case-Based Learning and Authentic Learning. In this regard, learning approaches can be applied by using both single and integrated teaching methods. The assessment of cognitive skills consists of three basket techniques, journal writing and Modified Essay Questions. It will support teacher to properly develop guidelines for improving the cognitive skills of each learner. The key success factors in learning management for developing cognitive skills among nursing students consist of teachers who understand the nature of learners; short and concise lessons those are easy to understand; learners who are self-disciplined and responsible and the classroom that promotes a learning atmosphere.

Keywords: Learning management, Cognitive skills, Nursing students

บทนำ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ได้กำหนดเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเรียกว่าผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcome of Education: DOE Thailand) หมายถึงลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้านขั้นต่ำ คือ 1) ผู้เรียนรู้ (Learner Person) เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยในระดับอุดมศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลงและความเป็นผู้นำเพื่อสร้างสัมมาอาชีพที่ดีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนโดยในระดับอุดมศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ร่วมแก้ไขปัญหาสังคม การบูรณาการข้ามศาสตร์ สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่าแก่ตนเอง สังคมส่วนรวมและประเทศและ 3) พลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุขโดยในระดับอุดมศึกษาจะพัฒนาให้ผู้เรียนกล้าต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ผิดให้คุณค่ากับความรู้ความสามารถร่วมมือสร้างสรรค์การพัฒนาที่ยั่งยืน ขจัดความขัดแย้งและสร้างสันติสุขทั้งในสังคมไทยและประชาคมโลก นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยมีเจตนารมณ์ให้สถาบันการศึกษาวิชาชีพการพยาบาล จัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาพยาบาลจึงมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลที่สามารถช่วยให้ผู้รับบริการมีภาวะสุขภาพที่ดีที่สุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สามารถปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์ที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติ

สำคัญครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ จริยธรรม ความรู้ และทักษะ การปฏิบัติการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2558) รวมถึงการมีทักษะทางปัญญาฝึกฝนสติปัญญาของตนเองทำหน้าที่พลเมืองที่ดี และสืบทอดจารีตและคุณค่าของไทยซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจสามารถแสดงความเห็น มีอิสระเฉพาะของตน ต้องการดัดแปลงสิ่งต่างๆ ให้ตรงตามความต้องการของตนเป็นตัวของตัวเองและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากการเป็นผู้ให้ความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์จริงหรือเสมือนจริงและมีการทำงานเป็นทีม การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะทางปัญญา พัฒนาทักษะการคิดและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่นการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project - Based learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation-Based Learning: SBL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case based learning) และการจัดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic learning) เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบจะมีเทคนิคข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นในบทความวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลโดยเนื้อหาประกอบด้วยความหมายทักษะทางปัญญา แนวทางการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะทางปัญญาสำหรับนักศึกษาพยาบาล การประยุกต์ใช้แนวทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาทางพยาบาล การประเมินทักษะทางปัญญาในการจัดการเรียนรู้วิชาชีพพยาบาล และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล

ความหมายทักษะทางปัญญา

มีนักวิชาการให้ความหมายของทักษะทางปัญญาไว้หลายความหมายดังนี้ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและ

กระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ทักษะที่จำเป็นในการสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือทางสังคม เช่น ภูมิปัญญาไทยและศาสตร์พระราชาทักษะศตวรรษที่ 21 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะพหุปัญญา ทักษะข้ามวัฒนธรรม ความสามารถในการบูรณาการข้ามศาสตร์ สร้างสรรค์นวัตกรรมและมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกยุคดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดวิพากษ์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสังเคราะห์ คิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา คิดจินตนาการ คิดกว้าง รวมไปถึงทักษะอีกชุดหนึ่งที่เรียกว่า ทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วยทักษะการแสวงหาข้อมูล/เข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างความรู้ การชี้นำตนเอง (Self-directed learning) การเรียนรู้ด้วยตนเอง การปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ของตน การใฝ่รู้และการรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน (ทีศนา แซมถิ, 2557) นอกจากนี้ทักษะทางปัญญา ยังหมายถึง ความสามารถทางสมองที่ตอบสนองสิ่งเร้าในลักษณะต่างๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ จำแนกเป็น 11 ทักษะย่อย คือ ทักษะการสังเกต ทักษะการบรรยาย ทักษะการอธิบาย ทักษะการเปรียบเทียบทักษะ การพัฒนาความคิดรวบยอดทักษะการจำแนกทักษะการให้คำจำกัดความทักษะการสรุปความ ทักษะการทำนายทักษะการตั้งสมมติฐานและทักษะการเสนอทางเลือก (Fraenkel, 1980, อ้างถึงใน พัทธินัย นันทา และคณะ, 2557) จะเห็นได้ว่าทักษะทางปัญญาหมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์คิดวิพากษ์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสังเคราะห์ คิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทักษะทางปัญญาในบริบทพยาบาลศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการ ออกประกาศเรื่อง มาตรฐาน
คุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาศาสนาและสังคมศาสตร์ พ.ศ.2560

เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยกำหนด
มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาไว้ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

1. ความสามารถสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูล
ที่หลากหลาย วิเคราะห์และเลือกใช้ข้อมูลในการอ้างอิง
เพื่อพัฒนาความรู้และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์
เป็นความสามารถค้นคว้าหาข้อมูลที่ต้องการได้ด้วยตนเอง
หรือเลือกแหล่งสารสนเทศ วิธีการ หรือเครื่องมือที่จะใช้
สืบค้นข้อมูลได้ สืบค้นโดยใช้คำสำคัญได้อย่างถูกต้องจาก
แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทันสมัย และเชื่อถือได้ สามารถ
จัดกลุ่มและสรุปข้อมูลที่จะใช้วิเคราะห์ได้ถูกต้อง มีเหตุผล
เลือกใช้ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นนำไปใช้ในการอ้างอิง
เพื่อพัฒนาความรู้ทางวิชาการ หรือวิชาชีพ วิเคราะห์
แนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และให้ข้อเสนอโดยใช้ข้อมูล
ที่รวบรวมได้อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์

2. สามารถคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเพื่อหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน และบอกถึงผลกระทบจากการแก้ไข ปัญหาได้เป็นความสามารถรวบรวมข้อมูลและมองปัญหา อย่างครอบคลุม วิเคราะห์เชื่อมโยงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสถานการณ์โดยใช้กระบวนการคิดอย่างเป็น ระบบ สรุปความคิดรวบยอดของประเด็นปัญหาของ สถานการณ์ได้ ตั้งสมมติฐานและหาข้อมูลเพิ่มเติมโดย พิจารณาได้ตรงต่ออย่างรอบคอบวางแผนแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์สมเหตุสมผล โดยเชื่อมโยงความรู้ทางการพยาบาล และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องนำมาผลที่ได้จากการแก้ปัญหา มาพัฒนา แนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ เพิ่มขึ้นและวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและผลกระทบจากการ แก้ปัญหา

3. สามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทาง การวิจัยและนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาและการศึกษาปัญหา สุขภาพเป็นความสามารถรวบรวมข้อมูลเพื่อระบุปัญหา ตั้งสมมติฐานหรือประเด็นปัญหาจากข้อมูลที่ได้เพื่อนำไปสู การวางแผนแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบ สมมติฐาน หรือประเด็นปัญหา สรุปผลจากการศึกษาเพื่อ นำไปแก้ไขปัญหาละเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดผล ลัพท์ที่ปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ/เลือกนวัตกรรมหรือแนวทาง

ใหม่ในการแก้ปัญหาสุขภาพได้อย่างเหมาะสมซึ่งจะเห็นว่า
ในวงการการศึกษาพยาบาลมีการวางกรอบของทักษะทาง
ปัญญาไว้ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการ
สืบค้นข้อมูล การคิดอย่างเป็นระบบหรือความสามารถใน
การแก้ปัญหาด้วยความเป็นเหตุและผล ดังนั้นในบทบาท
ของผู้สอนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการ
จัดการเรียนรู้ในวิชาชีพการพยาบาลเพื่อเพิ่มทักษะทาง
ปัญญาของนักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในความดูแลอย่างถ่องแท้
เพื่อสามารถจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมมากที่สุด

แนวทางการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะทางปัญญาสำหรับ นักศึกษาพยาบาล

การจัดการเรียนรู้ในวิชาชีพการพยาบาลที่เน้นการ
เรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองและส่งเสริมให้
เกิดผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาสามารถจัดการ
เรียนรู้ได้หลายรูปแบบโดยมีรายละเอียดดังนี้

**1. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน
(Project - based learning)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีครู
เป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียน
มาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองนำไปสู่
การเพิ่มพูนความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการ
สังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่าน
กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่
มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงานและได้ผลการจัด
กิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม (ดุซงกี โยเหลา และคณะ,
2557: 19-20) ส่งเสริมทักษะทางปัญญาสอดคล้องกับ
งานวิจัยของ Kaya, et al. (2014) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลในประเทศตุรกีเกี่ยวกับการ
จัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานพบว่าแม้ว่า
นักศึกษาพยาบาลบางส่วนจะรู้สึกยุ่งยากกับการเขียน
วัตถุประสงค์โครงงานแต่เมื่อเสร็จสิ้นโครงงานแล้วนักศึกษา
พบว่าการเรียนการสอนวิธีนี้ช่วยให้นักศึกษาตระหนักถึง
ความสำคัญของการเขียนวัตถุประสงค์โครงงานที่ถูกต้อง
มากขึ้นและมีความคิดเห็นว่าการเรียนการสอนแบบโครงงาน
เป็นฐานยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดให้ดีขึ้นเพราะในระหว่าง
การดำเนินโครงงานนักศึกษาแต่ละคนต้องใช้ทักษะ
การสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ในการทำโครงงานรวมทั้งได้ฝึก

กระบวนการคิดก่อนที่จะถ่ายทอดคำพูดไปยังเพื่อนสมาชิก
คนอื่นๆ ในกลุ่มเดียวกัน บทบาทผู้สอนทำหน้าที่เป็น
ผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน
สนับสนุนการแก้ไขปัญหา และสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน

**2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน
(Case -based learning)** เป็นการจัดการเรียนการสอน
โดยใช้กรณีศึกษาในคลินิกหรือสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียน
ได้วิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการ
การวินิจฉัยโรคและการดูแลแก้ไขปัญหา มีการอภิปราย
แลกเปลี่ยนร่วมกัน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ซึ่งมีความ
สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้สถานการณ์ (Situating learning
theory) (Korthagen FA, 2010) ที่เน้นการพัฒนาความสามารถ
ในการปฏิบัติการในสถานการณ์จริงซึ่งให้ความสำคัญกับ
ปฏิกิริยาของผู้เรียนและการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้าง
ความเข้าใจและพัฒนาทักษะการคิด ดังนั้นวิธีการเรียนรู้โดย
ใช้กรณีศึกษาที่นำมาจากสถานการณ์จริงส่งผลให้เกิดการ
เรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ศึกษาค้นคว้า อภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นจากการ
ประยุกต์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีนำมาตัดสินใจเพื่อการ
แก้ปัญหาโดยผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากสถานการณ์
ในคลินิกนั้นๆ เพื่อการตอบคำถามนำข้อมูลที่รวบรวมได้มา
วิเคราะห์เพื่อระบุปัญหาและตัดสินใจหาคำตอบในการ
แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและสรุปเป็นแนวทางหรือวิธี
แก้ปัญหาทางการพยาบาลที่เห็นว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด
การสอนโดยใช้กรณีศึกษาจึงเป็นการสอนที่ต้องการปฏิสัมพันธ์
ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (Thistlewaite et. al., 2012) และ
ส่งเสริมทักษะทางปัญญาสอดคล้องกับงานวิจัยของดรณภา
นาชัยฤทธิ์ (2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการ
สอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษา
เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา
และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ พบว่านักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบ
ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 และการคิดแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บทบาทผู้สอนทำหน้าที่
เตรียมกรณีศึกษาหรือเลือกกรณีศึกษาที่สอดคล้องกับ

การเรียนรู้ให้แนวทางผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่สำคัญร่วมกันกำหนดคำถามเพื่อการอภิปราย ร่วมอภิปรายเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สุพรรณิ กัณหดิลก, ตรีชฎา ปุ่นสำเร็จ, และชุตินา มาลัย, 2562)

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation-Based Learning: SBL) เป็นวิธีสอนที่จำลองสถานการณ์จริงมาไว้ในชั้นเรียนโดยพยายามทำให้เหมือนจริงที่สุด มีการกำหนดกติกาหรือเงื่อนไขแล้วแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มให้เข้าไปเล่นในสถานการณ์จำลองนั้นๆ ด้วยกิจกรรมนี้ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการเผชิญกับปัญหาจะต้องมีการตัดสินใจและใช้ไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาส่งผลถึงผู้เรียนในลักษณะเดียวกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง (สืบทระกูล ต้นตลานุกุล, 2561) และส่งเสริมให้เกิดทักษะทางปัญญาสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ จันทรชิว, จิราวุฒิน ชาญสูงเนิน, และวรรณนิศา คงประสม (2563) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองต่อการรับรู้ทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ตรีง พบว่าค่าคะแนนการรับรู้ทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลก่อนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองน้อยกว่าหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าคะแนนการรับรู้ทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อนทางการพยาบาลเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ บทบาทผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem - based learning) เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาจากโจทย์สถานการณ์ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาความรู้ ความเข้าใจเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาโดยที่มิได้มีการศึกษาหรือเตรียมตัวล่วงหน้าเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว

มาก่อน เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหาและรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีมภายในกลุ่มผู้เรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแก้ปัญหาและทำให้มีการเรียนรู้แบบลุ่มลึก ส่งเสริมทักษะทางปัญญาสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชฌาย์วีร์ สิ้นสวัสดิ์ และอรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์ (2560) พบว่าความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นตอนหลังการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักสูงกว่าก่อนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิด เกิดการคิดวิจารณ์ถกเถียงวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถด้านทักษะทางปัญญา บทบาทผู้สอนทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน คอยให้คำปรึกษา กระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้เดิมที่มีอยู่มาใช้และเกิดการเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งเป็นผู้ประเมินทักษะของผู้เรียนและกลุ่ม พร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาตนเอง

5. การจัดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนผสมผสานทั้งองค์ความรู้ด้านวิชาการและทักษะในการปฏิบัติเข้าด้วยกัน นำไปใช้ปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยการคิดที่ซับซ้อนและความรู้ที่ลึกซึ้งเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและการสร้างสรรค์งานต่างๆ ที่นำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์นอกห้องเรียนซึ่งส่งเสริมทักษะทางปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และสุภาวดี นพจุจินดา (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบและผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สุพรรณบุรี พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และที่มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 บทบาทผู้สอนทำหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง

ในบริบทจริง ชี้นำประเด็นและกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อที่จะแก้ปัญหา นั้นรวมทั้งเพิ่มเติมองค์ความรู้ที่ผู้เรียนยังต้องเรียนรู้จะเห็นว่า มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางปัญญาของผู้เรียนมากมายหลายวิธี อย่างไรก็ตามจะพบว่าจุดร่วมที่คล้ายกันของแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวคือ ผู้สอนต้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการฝึกกระบวนการคิด ฝึกการแก้ไขปัญหาอันจะส่งผลทำให้ทักษะทางปัญญามีการพัฒนา ในที่สุดและในการพิจารณาเลือกแนวทางการสอนเพื่อเพิ่มทักษะทางปัญญาของผู้เรียนนั้นอาจต้องดูตามบริบทและความพร้อมของแต่ละสถาบันการศึกษา

การประยุกต์ใช้แนวทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาทางพยาบาล กรณีศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ได้นำวิธีการจัดการเรียนรู้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาพยาบาลโดยมีทั้งการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเดี่ยวและการผสมผสานวิธีการสอน 2 วิธีร่วมกันทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติซึ่งพบว่าในแต่ละวิธีจะมีจุดเด่นและจุดที่ควรระมัดระวังแตกต่างกันดังรายละเอียดดังนี้

ภาคทฤษฎี

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project - based learning) นำไปจัดการเรียนการสอนจำนวน 1 รายวิชาคือ วิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต ทักษะทางปัญญาที่มุ่งพัฒนาคือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทางกรวิจัยและนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาและการศึกษาปัญหาทางสุขภาพ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นจากแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานของดุซงกี โยหลาและคณะ (2557) 6 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ชี้นำให้ความรู้พื้นฐาน 2) ชี้นำกระตุ้นความสนใจ 3) ชี้นำจัดกลุ่มร่วมมือ 4) ชี้นำแสวงหาความรู้ 5) ชี้นำสรุปสิ่งที่เรียนรู้และ 6) ชี้นำนำเสนอผลงาน โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 9 สัปดาห์ 6 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ชี้นำให้ความรู้พื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องการจัดทำโครงงาน ผู้สอนให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา ลักษณะโครงงานที่จะลงมือปฏิบัติองค์ประกอบของโครงงาน และรูปแบบเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานใช้เวลา 30 นาที

สัปดาห์ที่ 2 ชี้นำกระตุ้นความสนใจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรมเกิดแรงจูงใจในการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ผู้สอนนำตัวอย่างนวัตกรรมที่สร้างขึ้นโดยนักศึกษาจากภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนมาให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสร้างนวัตกรรม ผู้สอนตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจ เช่น อะไรที่ทำให้นักศึกษาตื่นเต้นกับนวัตกรรมนี้มากที่สุด นักศึกษามีความเชื่ออะไรผิดๆ ที่ลดรั้งความสามารถของนักศึกษาในการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือไม่ แบ่งผู้เรียนออกเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละ 15-16 คน ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการปฏิบัติการพยาบาลที่นักศึกษาเคยพบเห็นให้นักศึกษาระดมสมองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เคยพบเห็น ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 3 ชี้นำจัดกลุ่มร่วมมือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสร้างทีมงานและกำหนดวิธีดำเนินงานของโครงการ ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละ 15-16 คน ตามความสมัครใจ ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนระดมสมองเพื่อเลือกปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการปฏิบัติการพยาบาลที่กลุ่มสนใจมา 1 ประเด็น ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนระดมสมองเพื่อใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาตามประเด็นที่กำหนดให้ผู้สอนให้ผู้เรียนกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม และวางแผนการทำโครงการออกแบบนวัตกรรมโดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 4-7 ชี้นำแสวงหาความรู้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้และลงมือออกแบบนวัตกรรมทางสุขภาพ ผู้เรียนดำเนินการจัดทำโครงงานอย่างอิสระโดยทำความเข้าใจปัญหาของกลุ่มเป้าหมายจากสถานการณ์จริง ค้นหาสาเหตุของปัญหา หาแนวทางการ

แก้ไขปัญหา วางแผนการออกแบบนวัตกรรมและดำเนินการออกแบบนวัตกรรมตามแผนที่ไว้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการระดมสมองเป็นเครื่องมือในการทำงาน ผู้สอนให้คำปรึกษาและติดตามความก้าวหน้าของโครงการ โดยนักศึกษาจะมาพบผู้สอนทุกสัปดาห์ๆ ละ 1-2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 8 ขึ้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนการเรียนรู้กระบวนการทำงาน ปัญหาอุปสรรค ข้อดี ข้อเสีย แนวทางการพัฒนา รวมถึงการสรุปผลงานเพื่อจัดทำเป็นรายงานโดยผู้สอนใช้การตั้งคำถามที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนคิดเพื่อนำไปสู่การสรุปการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่ 9 ขึ้นนำเสนอผลงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการออกแบบนวัตกรรมและสิ่งที่ตนเรียนรู้ระหว่างการจัดทำโครงการร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและนักศึกษาจากภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล โดยจัดให้มีการนำเสนอผลงานที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

ผลการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมพบว่าผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทางการวิจัยและนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาและการศึกษาปัญหาทางสุขภาพได้ เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม สร้างผลงานการออกแบบนวัตกรรมได้ จำนวน 11 ชิ้น และจากการถอดบทเรียนเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน พบว่าการมีเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอกเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจ มีแรงกระตุ้นและเกิดมุมมองใหม่ในการพัฒนาผลงานให้ดีขึ้นโดยผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักศึกษาจากภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนอย่างน้อย 2 ครั้งคือ ในสัปดาห์ที่ 2 ขึ้นกระตุ้นความสนใจและในสัปดาห์ที่ 9 ขึ้นนำเสนอผลงาน ความคิดของนักศึกษาได้พัฒนาออกมาเป็นแบบร่างและบางผลงานออกมาเป็นต้นแบบด้วยความช่วยเหลือของนักศึกษาและอาจารย์จากภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกลโดยภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกลให้การสนับสนุนเครื่องพิมพ์สามมิติ และห้องประชุมที่ใช้ในการนำเสนอผลงาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case - based learning) นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 2 รายวิชาคือวิชาการพยาบาลครอบครัว และชุมชน 2 วิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 ทักษะทางปัญญาที่มุ่งพัฒนาคือการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพของครอบครัวที่มีปัญหาวิกฤติ ปัญหาเสี่ยงและปัญหาซับซ้อนจากกรณีศึกษาได้และวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพของชุมชนและวางแผนแก้ไขปัญหาสุขภาพของชุมชนจากสถานการณ์สมมติได้ การคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความผิดปกติของอวัยวะสัมผัส ผิวกาย กล้ามเนื้อ เซลล์เจริญเติบโตผิดปกติ เลือดและส่วนประกอบของเลือด อวัยวะสืบพันธุ์และเพศสืบพันธุ์ ปัญหาที่เกิดจากโรคติดต่อและโรคเขตร้อน โดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาชีพและที่เกี่ยวข้องรวมทั้งใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพในการให้บริการการพยาบาล มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนวิเคราะห์กรณีศึกษาเพื่อค้นหาปัญหาสุขภาพของผู้ป่วยและครอบครัวและวางแผนแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ปัญหาสุขภาพของผู้ป่วยและครอบครัว อาจารย์ประจำกลุ่มเป็นคนแนะนำหรือตั้งคำถามให้นักศึกษาคิดว่าความรู้เดิมของผู้เรียนมีอะไรที่เกี่ยวข้องและนำมาใช้ประโยชน์ในสถานการณ์การเรียนรู้ต่างๆ โดยมีการให้ข้อมูลผู้เรียนศึกษามาก่อน จากนั้นตั้งคำถามเพื่อให้นักศึกษาเกิดแนวคิดซึ่งผู้สอนจะตั้งคำถามปลายเปิดที่ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้หลากหลาย เช่น ในสถานการณ์นี้ นักศึกษาจะทำอย่างไร จะแก้ปัญหาอย่างไร จากนั้นนักศึกษาร่วมกันอภิปรายโดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติม สรุปการเรียนรู้โดยใช้แผนผังโน้ตสน์ ผลจากการจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษาสามารถดึงความรู้จากประสบการณ์เดิมขึ้นมาเพื่อการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปได้ พร้อมวางแผนและแก้ปัญหาาร่วมกันให้สอดคล้องกับกรณีศึกษาที่นำมาวิเคราะห์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ดี ทำให้เข้าใจสถานการณ์ได้มากขึ้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation-Based Learning : SBL) นำไปจัดการเรียนการสอน จำนวน 1 รายวิชาคือ วิชาการ

พยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 ทักษะทางปัญญา ที่มุ่งพัฒนาคือวางแผนการพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ในทุกระยะของการตั้งครรภ์ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยผู้สอนกำหนดสถานการณ์ 2 ระยะ ดังนี้ 1) ระยะตั้งครรภ์ เมื่อนักศึกษาเรียนทฤษฎีแล้วอาจารย์ผู้สอนได้ให้โจทย์สถานการณ์การซักประวัติหญิงตั้งครรภ์โดยให้นักศึกษาได้ซักประวัติกับหญิงตั้งครรภ์จริงๆ 2) ระยะคลอดได้กำหนดสถานการณ์โดยการจำลองการคลอดเสมือนจริงเมื่อนักศึกษาเรียนในทฤษฎีเสร็จสิ้นแล้วผู้สอนสร้างสถานการณ์การคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนและให้นักศึกษาได้เข้าร่วมและแสดงบทบาทตามสถานการณ์เสมือนจริงที่กำหนด จากนั้นให้นักศึกษาสรุปผลการเรียนรู้ผลการจัดการเรียนรู้พบว่า นักศึกษาสามารถวางแผนการพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ในทุกระยะของการตั้งครรภ์ที่กำหนดได้แต่ในการสังเกตและวิเคราะห์สถานการณ์ที่ผู้สอนจัดให้ จะมีนักศึกษาบางคนไม่สามารถทำได้ เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ห้องทำให้ไม่สามารถสังเกตสถานการณ์ได้ทั่วถึง ส่งผลให้นักศึกษาบางส่วนนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ได้ไม่ชัดเจน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem - based learning) นำไปจัดการเรียนการสอนจำนวน 1 รายวิชาคือวิชาเวชบริบาลเบื้องต้น ทักษะทางปัญญาที่มุ่งพัฒนาคือวิเคราะห์สถานการณ์ผ่านกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักสืบค้นวิเคราะห์ข้อมูลก่อนเรียนและฝึกทักษะบำบัดเหตุการณ์จริง (การเย็บแผล) มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนผ่านกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก 8 ขั้นตอนดังนี้ 1) เสนอโจทย์ปัญหาสถานการณ์ 2) ระบุประเด็นปัญหา 3) ระบุข้อมูล/ความรู้ที่มีอยู่ 4) ตั้งสมมุติฐาน/กลไกของปัญหา 5) ระบุความรู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมและจัดลำดับความสำคัญ 6) ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 7) ทดสอบสมมุติฐานและประยุกต์เชื่อมโยงความรู้ใหม่ 8) การสะท้อนคิดการเรียนรู้ของกลุ่ม/บุคคล ผลการจัดการเรียนรู้พบว่า นักศึกษามีทักษะในการสืบค้นข้อมูล นวัตกรรมทางการพยาบาลและวิเคราะห์แนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อการวินิจฉัยโรคเบื้องต้น การรักษาโรคเบื้องต้นได้ มีทักษะการดูแลผู้ป่วยกลุ่มบำบัดเหตุการณ์ (การเย็บแผล) ได้

การจัดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic learning) นำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case - based learning) ผ่านบทบาทสมมติ จำนวน 1 รายวิชา คือวิชาการสื่อสาร การสอน และการให้คำปรึกษาทางสุขภาพ ทักษะทางปัญญาที่มุ่งพัฒนา คือ การใช้กระบวนการสื่อสาร และการสร้างสัมพันธภาพ ในการแก้ปัญหาการให้บริการการสอนและการให้คำปรึกษาทางสุขภาพมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่หนึ่ง การใช้การสะท้อนคิดตนเอง (self-reflection) การสะท้อนคิดกลุ่ม (group reflection) และการสะท้อนคิดภาพรวม (presentation reflection) ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในฝึกประสบการณ์ในห้องเรียนโดยกรณีศึกษาผ่านบทบาทสมมติ โดยให้นักศึกษาได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่ตนเองเผชิญอยู่ (ตามบทบาทสมมติ) ทั้งในฐานะของผู้ให้บริการ/ผู้รับบริการการสอน และ/หรือการให้คำปรึกษาทางสุขภาพโดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตนเอง มองผู้อื่นอย่างเข้าใจ และพัฒนาตนเองในการแก้ปัญหาการให้บริการอย่างเข้าใจตนเองและผู้อื่น เช่น ขณะที่ให้คำปรึกษา/สอนรู้สึกอย่างไร เพราะอะไรถึงรู้สึกอย่างนั้น เกิดเหตุการณ์อะไรที่ทำให้รู้สึกอึดอัด จัดการกับเหตุการณ์นั้นอย่างไร เพราะอะไรถึงทำแบบนั้น อะไรที่นักศึกษา/เพื่อนทำได้ดี ขั้นตอนที่สอง การเรียนรู้จากสภาพจริงผ่านกิจกรรมบูรณาการการเรียนการสอนกับบริการวิชาการในกิจกรรม “วัยรุ่นวัยใสใส่ใจสุขภาพ” โดยให้นักศึกษาศึกษาชุมชนในโรงเรียนและเชื่อมโยงพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนและร่วมกันหาแนวทางในการสร้างเสริม/แก้ปัญหาสุขภาพของนักเรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่ทันต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปโดยสามารถประยุกต์ความรู้เชิงวิชาการด้าน การสื่อสารการสอน และการให้คำปรึกษาทางสุขภาพไปให้บริการทางสุขภาพได้ และขั้นตอนที่สามการให้นักศึกษาแบ่งปันประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม “วัยรุ่นวัยใสใส่ใจสุขภาพ” โดยแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและทักษะปฏิบัติในการสื่อสาร การสอนและการให้คำปรึกษาทางสุขภาพและข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ จัดแบ่งกลุ่มเพื่อสรุปความคิดรวบยอด ผลการจัดการเรียนรู้พบว่าผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ด้านการสื่อสาร การสอน และการให้คำปรึกษาทางสุขภาพ

ไปแก้ปัญหาในการให้บริการการสอน/การปรึกษาได้ผู้เรียน
ใช้ความรู้ทักษะและประสบการณ์ของตนเองในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาการสอนและการให้คำปรึกษาผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการเรียนรู้หรือแผนการสอนด้วยตนเองได้

ภาคปฏิบัติ

การจัดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic learning) นำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project based learning) และเทคนิคการสะท้อนคิด (Reflection) จำนวน 1 รายวิชาคือ วิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 ทักษะทางปัญญาที่มุ่งพัฒนาคือตระหนักรู้ในศักยภาพและสิ่งที่เป็จุดอ่อนของตนเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความสามารถมากขึ้นสามารถนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาล การสอน การแสวงหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพและการเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถนำข้อมูลและหลักฐานไปใช้ในการอ้างอิงและแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ สามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบโดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาชีพและที่เกี่ยวข้องรวมทั้งใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพในการให้บริการพยาบาลสามารถพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสุขภาพที่เปลี่ยนไปมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาโดยปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ปัญหาสุขภาพชุมชนภายใต้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานและใช้การสะท้อนคิดในการจัดการเรียนการสอนและให้นักศึกษำบันทึกการสะท้อนคิด ตามแบบของ Gibbs' Model ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (Chong, 2009) ดังนี้ 1) บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Description) นักศึกษาอยู่ที่ไหน อยู่กับใครทำไมต้องไปอยู่บริเวณนั้น นักศึกษาทำอะไร คนที่อยู่ด้วยทำอะไร สิ่งแวดล้อมหรือบริบทเป็นอย่างไรเกิดอะไรขึ้นมีผลอะไรเกิดขึ้นให้มีความสำคัญกับรายละเอียดของเหตุการณ์โดยไม่ตัดสินหรือลงข้อสรุป 2) รู้สึกอย่างไร (Feeling) นักศึกษาคิดอย่างไร/รู้สึกอย่างไร ให้มีความสำคัญกับอารมณ์ตัวเอง

โดยไม่ด่วนวิเคราะห์ 3) ประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Evaluation) มีประสบการณ์อะไรที่เกิดขึ้นในทางบวกและทางลบ/ดีหรือไม่ดีบ้าง 4) การวิเคราะห์ (Analysis) นักศึกษาเข้าใจอะไรบ้างจากสถานการณ์นักศึกษาได้เรียนรู้อะไรบ้างวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับประสบการณ์ของบุคคลอื่น คล้ายหรือแตกต่างจากนักศึกษาใช้ความรู้และความคิดจากประสบการณ์ภายนอกมาช่วยวิเคราะห์ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ตำราและงานวิจัยมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม เชื่อมโยงกับทฤษฎี และระบุอ้างอิง 5) การลงข้อสรุป (Conclusion) นักศึกษาได้เรียนรู้อะไรจากประสบการณ์นักศึกษาได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับตนเอง ความตระหนักในตนเองและการฝึกปฏิบัติของตนเองและ 6) การวางแผนการกระทำสำหรับอนาคต (Action Plan) ถ้ามีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นอีก หรือเหตุการณ์คล้ายๆ แบบนี้เกิดขึ้นในอนาคต นักศึกษาจะอย่างไรประสบการณ์ในครั้งนี้จะมีผลอย่างไรต่อการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาล/กิจกรรม/พฤติกรรมของนักศึกษาผลการจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการสะท้อนคิดซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สามารถใช้ในการสะท้อนคิดประสบการณ์ในอดีต เพื่อวิเคราะห์ตนเอง และนำไปสู่การพัฒนางานได้นักศึกษาสามารถแยกแยะอารมณ์กับข้อดีและข้อเสียของสถานการณ์ที่นักศึกษาประสบได้นักศึกษาได้ทบทวนประสบการณ์เดิมตนเอง วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งหรือข้อดี ข้อเสียตนเอง และสร้างแนวทางการพัฒนาตนเองและงานได้ นักศึกษาได้มีการอ้างอิงเชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น หนังสือ ตำรา การวิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญ

การจัดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic learning) นำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case based learning) และเทคนิคการสะท้อนคิด (Reflection) จำนวน 1 รายวิชาคือ วิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 ทักษะทางปัญญาที่มุ่งพัฒนาคือทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการนำความรู้หลักการทฤษฎีมาใช้ในการกระบวนการพยาบาลได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ ทักษะการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทและการนำข้อมูลและหลักฐานไปใช้

ในการอ้างอิงและแก้ปัญหาได้ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริง การใช้กรณีศึกษาในสถานการณ์จริงและการสะท้อนคิด โดยให้นักศึกษานำหลักการสะท้อนคิดตามแบบของ Gibbs' Model ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (Chong, 2009) ผลการจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติและใช้ในกระบวนการพยาบาลได้ สอดคล้องกับบริบทของผู้รับบริการเป็นส่วนใหญ่ และนำข้อมูลและหลักฐานที่สืบค้นมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้ครอบคลุม รวมทั้งสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ซึ่งผู้สอนมีส่วนสำคัญในการให้คำแนะนำกระตุ้นให้เกิดการคิดตลอดกระบวนการ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation-Based Learning : SBL) นำไปจัดการเรียนการสอน จำนวน 1 รายวิชาคือวิชา ปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ทักษะทางปัญญาที่มุ่งพัฒนาคือ วางแผนการพยาบาลที่สามารถแก้ปัญหาและสามารถดูแลมารดาทารกได้ตามที่มอบหมายมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการบนหอผู้ป่วย ให้การพยาบาลบนหอผู้ป่วยหญิง ตั้งครรภ์ในทุกระยะของการตั้งครรภ์ ผู้สอนใช้สถานการณ์จำลอง เรื่องการประเมินสภาพผู้ป่วยและการพยาบาล ในระยะที่สองของการคลอดให้นักศึกษาได้เรียนรู้ให้การพยาบาลในสถานการณ์ผู้มาโดยไม่ได้ฝากครรภ์และปากมดลูกเปิดอย่างรวดเร็วมาถึงโรงพยาบาลปากมดลูกเปิดหมด พยาบาลประเมินการบิดขยายของปากมดลูก การเตรียมตัวสำหรับการช่วยเหลือหรือการดูแลปัญหา ความสุขสบายช่วยประคับประคองด้านจิตใจของผู้ป่วย ผลการจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษามีทักษะที่จำเป็นและมีความมั่นใจในการขึ้นปฏิบัติการพยาบาลนักศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ในทุกระยะของการตั้งครรภ์ที่กำหนดได้ แต่นักศึกษายังทำตามบทบาทของตนเองไม่ถูกต้องและยังไม่สามารถประเมินสภาพของผู้คลอดได้ถูกต้องเมื่อผู้คลอดให้ข้อมูลที่เปลี่ยนไปนักศึกษาไม่เข้าใจถึงความหมายของข้อมูลนั้น ผู้สอนจึงเรียนรู้ว่าในการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีก่อนเรียนวิชาปฏิบัติควรวางแผน

จัดให้ชั่วโมงสอนนักศึกษาครบทุกมิติมากขึ้นเพิ่มสถานการณ์ในห้องคลอดเหมือนจริง เพื่อให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ สามารถปรับตัวในการทำงานง่ายขึ้น กระบวนการสอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งจึงควรกำหนดให้ชัดเจน ผู้สอนวางแผนจัดทำสื่อวิดีโอเพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และดึงดูดความสนใจนักศึกษาสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเวลามากขึ้น

การประเมินทักษะทางปัญญาในการจัดการเรียนรู้วิชาชีพพยาบาล

การประเมิน (Assessment) หมายถึง กระบวนการในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนอย่างเป็นระบบเพื่อสะท้อนให้เห็นความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนทั้งจุดเด่นที่ควรส่งเสริม และจุดด้อยที่ต้องปรับปรุงแก้ไขการประเมินแบบ Assessment จึงเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนำมาใช้ประเมินผลการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ผู้สอนนำมาใช้ในการประเมินแบบ Assessment นั้น ควรได้มาจากแหล่งต่างๆ เช่น ผู้สอน เพื่อน ผู้เรียน จากการทดสอบ สังเกต สัมภาษณ์ ซักถาม ตรวจสอบผลงานโดยผู้สอน ต้องทำการประเมินให้กลมกลืนไปกับการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ครอบคลุมความรู้ ทักษะ กระบวนการและคุณธรรมจริยธรรม สรุปลักษณะสำคัญของการประเมินผลดังนี้ 1) ต้องทำอย่างเป็นกระบวนการหรือมีขั้นตอน 2) ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนจากหลายๆ แหล่ง 3) ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย 4) ต้องประเมินอย่างสม่ำเสมอและประเมินไปพร้อมๆ กับการจัดการเรียนรู้ 5) ต้องประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม และ 6) ผลที่ได้จากการประเมินนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขจุดด้อย และส่งเสริมจุดเด่นของผู้เรียน

ผู้เขียนได้รวบรวมวิธีการประเมินทักษะทางปัญญาไว้ดังนี้

1. เทคนิคตะกร้า 3 ใบ ตะกร้าใบที่หนึ่ง เป็นการถามว่าผู้เรียนรู้สึกอย่างไร (Affective mind) การถามเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมหรือกรณีศึกษา ผู้เรียน

จะบอกถึงความรู้สึกที่แท้จริง ตะกร้าใบที่สอง การถามว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร (Cognitive mind) บอกถึงความคิด เชื่อมโยงในการมองภาพแบบองค์รวม ด้วยความมีเหตุมีผล ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์นำไปสู่ความสามารถ ในการเรียนรู้การคิดเพื่อแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าอารมณ์ และตะกร้าใบที่สาม การถามว่าผู้เรียนจะนำความรู้ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ได้อย่างไร นั่นคือการ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสร้างสรรค์ สร้างจิตวิญญาณ ที่จะก่อให้เกิดความคิดที่ตีงมก่อเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม มากกว่าส่วนตน เกิดจิตอาสา จิตบริการด้วยหัวใจความเป็น มนุษย์ซึ่งควรลดบทบาทเรียนในเหตุการณ์เดียวกัน อย่างไรก็ตามถ้าหากศึกษายังขาดทักษะในการลดบทบาทเรียนตะกร้า 3 ใบ อาจารย์สามารถตั้งคำถามที่กระตุ้นนักศึกษา เช่น เหตุการณ์ที่ประทับใจและไม่ประทับใจ (มกราพันธุ์ จุฑะ รส และอนิษฐา จุฑะรสก, 2559)

2. บันทึกการเรียนรู้ (Reflective journal)

การเขียนบันทึกการเรียนรู้เป็นเทคนิคหนึ่งที่สามารถประเมิน เพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ทั้งด้านความรู้ ความสามารถในการคิด และทัศนคติของผู้เรียนต่อการ จัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนจะมีโอกาสได้เขียนสิ่งที่ได้ เรียนรู้และประสบการณ์ส่วนตัว บันทึกความก้าวหน้า การแสดงความคิดและความเข้าใจของตนเอง เป็นการ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเนื้อหาวิชา ช่วยเพิ่ม ทักษะทางปัญญาและยังสามารถใช้เป็นสื่อในการสนทนา ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

3. แบบสอบอัตนัยประยุกต์ (Modified Essay Questions: MEQ) เป็นแบบสอบที่นำเสนอกรณีศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องจริงตามลำดับขั้นตอนการเกิดเหตุการณ์ไม่ได้ให้ ข้อมูลทั้งหมดในครั้งเดียวเหมือนแบบสอบเรียงความแต่ให้ ข้อมูลเป็นตอนๆ แล้วมีคำถามแทรกเป็นระยะๆ ข้อมูลที่ให้นั้นอาจเกี่ยวข้องกับคำถามมากหรือน้อยหรือไม่สัมพันธ์กัน เลยผู้สอบต้องตัดสินใจเลือกข้อมูลมาสังเคราะห์คำตอบเพื่อ ตอบคำถามปลายเปิดการตอบค่อนข้างอิสระแต่ต้องอยู่ใน กรอบของข้อมูลที่กำหนดให้คำถามแต่ละข้อเป็นอิสระจาก กันถ้าผู้สอบตัดสินใจผิดและตอบคำถามผิดไปแล้วข้อต่อไป เมื่อได้ข้อมูลเพิ่มเติมจึงจะสามารถคิดแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ ใหม่ที่ถูกต้องได้และจะทราบคำตอบที่ถูกต้องของคำถามข้อ

ก่อนหน้านี้ ดังนั้นแบบสอบอัตนัยประยุกต์จึงกำหนดให้ ผู้สอบทำข้อสอบเฉพาะหน้านั้นๆ โดยมีให้ย้อนกลับไปแก้ไข คำตอบที่ทำไปแล้วหรือเปิดดูข้อมูลข้างหน้า (Knox, 1975, อ้างถึงใน ศิริมา ทองดี, 2549: 77) โดยภาพรวมจะพบว่า แนวทางการประเมินทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล สามารถปฏิบัติได้หลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคตะกร้า สามใบ การประเมินจากบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาหรือ การใช้ข้อสอบซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้สอนวาง แนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะทางปัญญาของผู้เรียน แต่ละรายได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญา ของนักศึกษาพยาบาลให้ประสบผลสำเร็จมีองค์ประกอบ หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมายไม่ว่าจะเป็นผู้สอน บทเรียน ผู้เรียน และห้องเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านผู้สอน

1. ผู้สอนควรปรับทัศนคติและเข้าใจธรรมชาติ ของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้เรียนและผู้สอน จัดแนวทางการ เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้บทเรียนที่สั้น กระชับ เข้าใจง่าย ควรส่งเสริม ให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ สรุปลความ การจับใจความ บูรณาการความรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริง สามารถ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง และสอดแทรกทักษะการใช้ ชีวิต (Soft skills) โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจจะทำให้ ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ มีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ เพิ่มมากขึ้น ผู้สอนควรสร้าง Comfort Zone ให้ผู้เรียนเพื่อ ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็นสะท้อน สิ่งที่เกิดขึ้น

2. ผู้สอนได้รับการพัฒนาสมรรถนะการสะท้อนคิด ให้เวลาและความสำคัญในกระบวนการสะท้อนคิดที่ชัดเจน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ให้เกียรติ รับผิดชอบ เป็นที่ปรึกษาและ ช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนใช้เทคนิคการตั้งคำถามและการใช้ พลังคำถาม กรณีรายวิชาที่มีผู้สอนหลายคน ผู้สอนทุกคน

จำเป็นต้องมีมาตรฐานและแนวทางเดียวกันในการจัดการเรียนรู้

ด้านบทเรียน

การออกแบบบทเรียนที่สั้น กระชับ เข้าใจง่าย ใช้เวลาในการสอนให้น้อยลง แต่ผู้เรียนได้เรียนรู้มากขึ้น (More Time Learning, Less Time Teaching) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน เรียนรู้จากสภาพจริง บูรณาการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้กับชีวิตจริงในการปฏิบัติงาน กระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้มีความหลากหลาย

ด้านผู้เรียน

ผู้เรียนต้องมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ สามารถทำงานเป็นทีม เชื่อมมั่นในตนเอง มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใฝ่รู้ สามารถค้นคว้าหาข้อมูลได้ด้วยตนเอง

ด้านห้องเรียน

1. ผู้สอนควรพิจารณาลักษณะห้องเรียน จัดพื้นที่ในห้องเรียนให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมและการทำงานของผู้เรียนที่มีรูปแบบหลากหลาย (เดี่ยว, คู่, กลุ่ม) การสร้างบรรยากาศของห้องเรียนให้กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

2. สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น กระดานจอรับภาพ เครื่องฉายข้ามศีรษะ สามารถเคลื่อนย้ายและดัดแปลง ให้เอื้ออำนวยต่อการสอนและการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. สืบค้นจาก http://eduserv.ku.ac.th/data_curri/NQF/NQF01.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560*. สืบค้นจาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/news6.php>
- ดร.ณนา นาชัยฤทธิ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหาและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(3), 78-95.

3. กรณีห้องเรียนไม่เพียงพอ ควรออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยเลือกทำกิจกรรมกลุ่มในพื้นที่ต่างๆ ในสถานศึกษา เช่น ใต้อาคารเรียน สวนพักผ่อน สนามหญ้าหน้าอาคารเรียน เป็นต้น

บทสรุป

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติงานกับชีวิตคนและมีสถานการณ์ที่ทำให้พยาบาลต้องใช้ความคิดและทักษะทางปัญญาในการทำงานตลอดเวลา ดังนั้นในบทบาทของสถาบันการศึกษาพยาบาลจึงมีความจำเป็นต้องหาแนวทางการพัฒนาทักษะทางปัญญาสำหรับนักศึกษาพยาบาลให้มีความพร้อมก่อนสำเร็จไปทำงานทั้งนี้ในบทบาทของครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความสามารถในการประเมินระดับทักษะทางปัญญาของนักศึกษาว่านักศึกษาแต่ละคนมีทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับใด โดยพิจารณาใช้เครื่องมือต่างๆ อย่างเหมาะสม เช่น เทคนิคตะกร้า 3 ใบ ที่ประเมินการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน การเขียนบันทึกการเรียนรู้ที่ประเมินการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถในการคิด และทัศนคติของผู้เรียน และแบบสอบอัตนัยประยุกต์ที่ประเมินความสามารถคิดแก้ปัญหาหรือตัดสินใจของผู้เรียน เป็นต้น รวมทั้งการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้จากสภาพจริง โดยเป้าหมายที่ครูผู้สอนต้องการคือ ทักษะทางปัญญาของนักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาจนสามารถติดตัวไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

- ดุขุญ โยเหลา และคณะ. (2557). *การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน : จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม). สืบค้นจาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Darunnapa_Nachairit_Doctor/Darunnapa_Nachairit_fulltext.pdf
- ทิศนา แคมณี. (2557). *ปลูกโลกการสอนให้มีชีวิตสู่ห้องเรียนแห่งศตวรรษใหม่. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง อกวิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนแปลงประเทศไทย*. (6-8 พฤษภาคม 2557).
- เบญจวรรณ จันทรวชิ, จิราวุฒนา ขาญสูงเนิน และวรรณนิศา คงประสม. (2563). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองต่อการรับรู้ทักษะทางปัญญา ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง. *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมการทอองถิ่น*, 6(5), 277-289.
- พัศนีย์ นันตา และคณะ. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางปัญญากับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์* (รายงานวิจัย), สืบค้นจาก <https://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/579/Fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- พิชฌายีวีร์ สิ้นสวัสดิ์ และอรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 9(1), 65-66.
- มกรพันธ์ จุฑะรสก และอณิษฐา จุฑะรสก. (2559). *การสะท้อนคิด: กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ด้วยเทคนิคตะกร้า 3 ใบ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทแดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น จำกัด.
- ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และสุภาวดี นพจุจินดา. (2554). การพัฒนารูปแบบและผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 4(3), 63-77.
- ศิริมา ทองดี. (2549). *ผลของโปรแกรมการฝึกทักษะการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สภาการพยาบาล. (2558). *คู่มือส่งเสริมจริยธรรมสำหรับองค์การพยาบาล: กลไกและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฑทอง จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. สืบค้นจาก <http://www.lertchaimaster.com/doc/The-national-educational-standards-oct2561.pdf>
- สืบตระกูล ตันตลานุกุลม. (2561). ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองต่อการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติการรักษพยาบาลเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*, 8(1), 49-58.
- สุพรรณิ กัณทิลก, ตรีษฐา ปุณสำเร็จ และชุติมา มาลัย. (2562). การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในภาคปฏิบัติ. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 39(4), 129-137.
- Chong, M.C. (2009). Is Reflective Practice a Useful Task for Student Nurses? *Asian Nursing Research*, 3(3), 111-120.
- Kaya H, Senyuva E, Isik B, et al. (2014). Nursing Students' Opinions Regarding Project Based Learning. *Procedia Soc Behav Sci*; 152(379-385). doi: 10.1016/j.sbspro.2014.09.216
- Korthagen F.A. (2010). Situated Learning Theory and the Pedagogy of Teacher Education: Towards an Integrative View of Teacher Behavior and Teacher Learning. *Teaching and Teacher Education*, 26: 98-106.
- Thistlethwaite JE, Davies D, Ekeocha S. (2012). The Effectiveness of Case-Based Learning in Health Professional Education. A BEME Systematic Review: BEME Guide No.23. *Medical Teacher*, 34:6, e421-e444. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.3109/0142159X.2012.680939>